

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อ สื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 31)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษากับกระบวนการเรียนรู้และการอ่านในมาตรา 24 ไว้ว่าการศึกษา หมายความว่ากระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต และในมาตรา 24(3) และ(5) ได้ระบุไว้ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, หน้า 10) ซึ่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะเกิดขึ้นได้ นักเรียนต้องอาศัยการอ่าน เพราะการอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และค่านิยมต่างๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดของชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อย่างยิ่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, บทนำ) สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ที่มีคุณค่าในการดำรงชีวิต การทำงาน และการพัฒนาสติปัญญา ฉะนั้นการอ่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ทางวิชาการและข้อมูลข่าวสารต่างๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านการศึกษาค้นคว้ามาพัฒนาความคิดได้อย่างเหมาะสม มีคุณค่าต่อตนเองและส่วนรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, คำนำ)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งหวังคุณภาพของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เมื่อผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต้องอ่านออกเสียง คำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้นๆ และบทร้อยกรองง่ายๆ ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบายจากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอมีสุขนิสัยที่ดีและมีมารยาทในการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 32) และความมุ่งหมายในการสอนภาษาไทยประการแรกคือให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเฉพาะการอ่านในใจจะต้องฝึกให้อ่านได้รวดเร็ว สามารถเก็บใจความของสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ให้มีวิจาร์ณญาณในการอ่าน (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2545, หน้า 4)

การอ่านจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และค่านิยมต่างๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดของชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพราะการอ่านเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ ผู้อ่านมากย่อมรู้มาก และถ้านำความรู้นั้นมาใช้ประโยชน์ต่อสังคม สังคมนั้นย่อมมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาไปในทางที่ถูกที่ควรอย่างรวดเร็ว การอ่านเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมทั้งหลายในการเรียนการสอนและมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญอันจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาหากเริ่มต้นดีรากฐานการอ่านของเด็กก็จะดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, บทนำ) นอกจากนี้การอ่านยังเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการดำเนินชีวิต เพราะการอ่านจะมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ผู้ใดมีความสามารถในการอ่านหนังสือ มักจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพและในชีวิตมากกว่าคนที่อ่านหนังสือได้น้อย โลกปัจจุบันเรียกได้ว่าเป็นโลกของการอ่าน เพราะการอ่านแทรกอยู่ในกิจกรรมทุกประเภททุกแห่ง ทั้งนี้เพราะในการสื่อสารซึ่งกันและกันในชีวิตประจำวันต้องอาศัยการอ่านเพื่อความเข้าใจ การอ่านจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิต สิ่งที่ต้องอ่านในชีวิตประจำวันจึงมีความหมาย เราต้องรู้จักเลือกอ่าน จับใจความให้ได้ในเวลารวดเร็ว จึงประหยัดเวลาได้ผลจากการอ่านคุ้มค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 89) จะเห็นได้ว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญและให้ประโยชน์แก่มนุษย์ ทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้ การประกอบอาชีพ ช่วยพัฒนาสติปัญญาเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ที่ได้จากการอ่านช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ทำให้มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศชาติได้ แต่ผลจากการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2551 พบว่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40.34 และของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.74 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2, 2552, หน้า 22) ซึ่งจากผลการประเมินดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ภาษาไทยยังต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 75) และจากการสัมภาษณ์นางสาว ลัดดา แพงอูด ศึกษานิเทศก์หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่าสมรรถภาพด้านการอ่านจับใจความเป็นสมรรถภาพที่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าเป้าหมายมากที่สุด (ลัดดา แพงอูด, 2552)

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่ายังต้องมีการปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะสมรรถภาพด้านการอ่านจับใจความเป็นสมรรถภาพที่ การจัดการเรียนการสอนของฝ่ายศึกษานิเทศก์ พบว่าสาเหตุที่ทำให้สมรรถภาพด้านการ อ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดเนื่องมาจากสาเหตุ หลายประการด้วยกันทั้งด้านตัวผู้เรียนที่ขาดความรู้พื้นฐานในการอ่าน อ่านแล้วไม่สามารถจับ ประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ และที่สำคัญคือตัวครูผู้สอนยังขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนา วิธีสอนให้มีความหลากหลาย ไม่รู้จักปรับเปลี่ยนวิธีจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีสอนซ้ำๆ ไม่ เหมาะสมกับนักเรียน ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายไม่อยากเรียน ซึ่งปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ลัดดา แพงอูด, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545, หน้า 42) ที่กล่าวว่า ไม่มีวิธีการสอนที่ดีที่สุด เพียงอย่างเดียว ควรต้องนำทุกวิธีเท่าที่เห็นว่าจะเกิดประโยชน์แก่การเรียนของเด็ก และสอดคล้องกับ ขวัญหทัย สมัครคุณ (2541, หน้า 102) ที่กล่าวว่า วิธีการแก้ไขเรื่องการอ่าน สิ่งสำคัญที่ต้อง แก้ไข คือ วิธีการสอนของครู ควรต้องมีเทคนิควิธีการสอนหลากหลายและรู้จักเลือกใช้ให้ เหมาะสม ฉะนั้นการสอนอ่านจับใจความที่ดีต้องจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เป็นกิจกรรมที่ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด ตีความ วิเคราะห์เรื่องที่อ่าน

จากงานวิจัยพบว่าเด็กจะสามารถอ่านได้ดีขึ้นได้ถ้าครูมีวิธีสอนที่ดีแบบต่างๆ เพราะ การจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา ครูต้องมี ความรู้ ความเข้าใจ และต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, หน้า 10) จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องปรับการเรียนเปลี่ยน การสอน จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายและสนุกกับการเรียน วิธีหนึ่งที่ ผู้วิจัยสนใจนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความคือ การสอนอ่านโดยใช้วิธี วิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นวิธีสอนอ่านที่มุ่งให้นักเรียนได้พัฒนาความคิด รู้จักตั้งสมมติฐานหรือ คาดคะเนเรื่องที่อ่าน รู้จักรวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน และหาคำตอบด้วยตนเองโดยใช้ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีลำดับชั้นการสอน 5 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ปัญหาหรือข้อสงสัย เป็นสิ่งเร้า ที่จะนำไปสู่การหาคำตอบโดยการอ่าน ชั้นที่ 2 สมมติฐาน เป็นการเริ่มต้นอ่านเพื่อหาคำตอบ ชั้นที่ 3 การรวบรวม เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาทดสอบสมมติฐานหรือการคาดคะเนการอ่าน ชั้นที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน เป็นการนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้มาพิจารณาว่าตรงหรือใกล้เคียง

กับคำทำนายหรือคาดคะเนหรือไม่ และขั้นที่ 5 การสรุปผล เป็นการสรุปประเด็นที่สำคัญที่ได้จากการอ่านว่ามีอะไรบ้างที่ถูกต้อง (Karl Pearson, & John Dewey, อ้างถึงใน สุวัฒน์ นิยมคำ, 2517, หน้า 31-33) สอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤมล สวนพันธ์ (2548, หน้า 45) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอนอ่านด้วยวิธีวิทยาศาสตร์กับการสอนอ่านด้วยวิธี SQ3R ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ รุจามา ประถมวงษ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้นกับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น และแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น มีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น

วิธีสอนโดยใช้แผนผังความคิด (mind mapping) เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาที่ได้เรียนรู้และนำมาจัดระบบจัดลำดับ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้โดยนามโนทัศน์แต่ละมโนทัศน์ที่มีความเกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักจัดกลุ่มความคิดของตนเอง จัดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นการเชื่อมโยงกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการคิดไปยังองค์ความรู้อื่น เพื่อให้เกิดเป็นความรู้ในองค์รวม เป็นความรู้ถาวร และได้แสดงออกอย่างมีความสุขสนุกกับการเรียน (สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ, 2545, หน้า 174) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรีย์พร รักษาพร (2548, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความโดยใช้กิจกรรมผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดไทรโสภณ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคผังความคิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีเจตคติต่อการอ่านจับใจความ หลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และกรณีกา แก้วปานกัน (2547, หน้า 85) ได้วิจัยเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังความคิดกับวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังความคิดมีความเข้าใจในการอ่านหลังสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนุชรินทร์ ยอดที่รัก (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกกับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ ผลการวิจัยพบว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประกอบ ภูวงษ์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดกับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ด้านการอ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบจิ๊กซออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีสอนทั้ง 2 วิธีมาพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียน โดยพยายามขจัดอิทธิพลของตัวแปรที่อาจส่งผลโดยตรงจากวิธีสอนทั้ง 2 วิธี ซึ่งบางส่วนอาจเกิดจากสภาพที่แตกต่างกันของนักเรียน และจากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของทรอนไดค์ (Thorndike) พบว่า ระดับความสามารถในการเรียนมีอิทธิพลต่อความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียน (สุพน ทิมอ่ำ, 2543, หน้า 3) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรร่วม 1 ตัว คือ ระดับความสามารถในการเรียน เพื่อให้ผลที่ได้จากการศึกษาเป็นผลที่เกิดจากการจัดกระทำจาก (treatment) เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อนำผลไปพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องการอ่านจับใจความ ให้มีประสิทธิภาพส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงขึ้น

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้แผนผังความคิดระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์กับการสอนโดยใช้แผนผังความคิด
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์กับการสอนโดยใช้แผนผังความคิด

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 : การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้ และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่านสาระการเรียนรู้ ข้อ 2 การอ่านจับใจความ

- หน่วยที่ 1 เรื่อง กระจายไม่ตื่นตูม
- หน่วยที่ 2 เรื่อง ลูกแกะของซาฟิยะห์
- หน่วยที่ 3 เรื่อง แม่ไก่อยู่ในตะกร้า
- หน่วยที่ 4 เรื่อง เด็กเอ๋ยเด็กน้อย
- หน่วยที่ 5 เรื่อง กาเหว่าที่กลางกรุง
- หน่วยที่ 6 เรื่อง ธนุดอกไม้กับเจ้าชายน้อย

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ห้องเรียนละ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จำนวน 6 สัปดาห์ รวมใช้เวลาสอนห้องเรียนละ 12 ชั่วโมง และใช้เวลาในการทดสอบก่อนและหลังเรียน 2 ชั่วโมง รวมห้องเรียนละ 14 ชั่วโมง 2 ห้องเรียน รวมเป็น 28 ชั่วโมง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนละ 6 แผน 2 ห้องเรียน รวมเป็น 12 แผน

นิยามศัพท์

การสอนโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์ หมายถึง การสอนอ่านที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียน ได้แสวงหาความรู้ คิดค้นหาวิธีแก้ปัญหาและหาคำตอบจากเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง โดยใช้ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิธีวิทยาศาสตร์มีลำดับขั้นที่ใช้ในการอ่านจับใจความ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาหรือข้อสงสัยต่างๆ เป็นสิ่งเร้าที่จะนำไปสู่การหาคำตอบโดยการอ่าน

ขั้นที่ 2 ตั้งสมมติฐาน เป็นการเริ่มต้นอ่านเพื่อหาคำตอบ ข้อทำนายหรือคาดคะเน ข้อสงสัยที่เป็นปัญหา

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปทดสอบสมมติฐานหรือการคาดคะเนการอ่าน

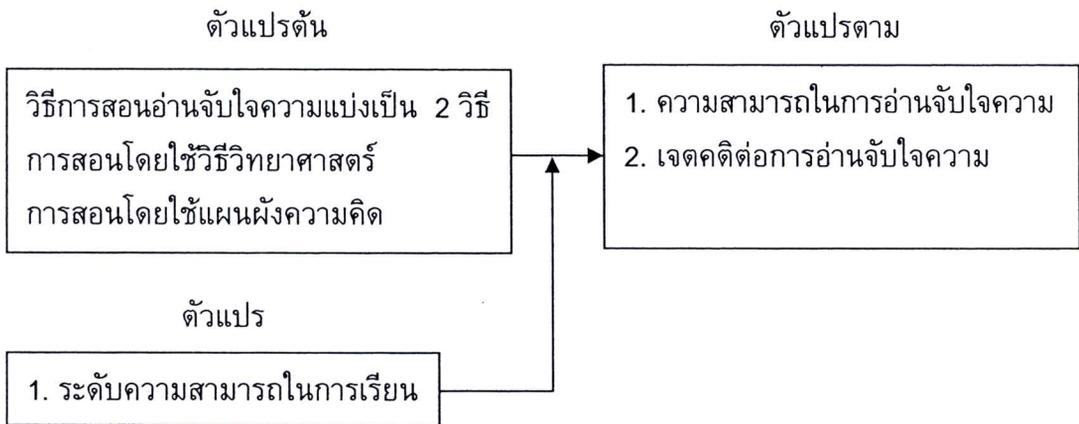
ขั้นที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน เป็นการนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้มาพิจารณาว่าตรงหรือใกล้เคียงกับคำทำนายหรือคาดคะเนหรือไม่

ขั้นที่ 5 การสรุปผล เป็นการสรุปประเด็นที่สำคัญที่ได้จากการอ่านว่ามีอะไรบ้าง ที่ถูกต้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความคิด รู้จักคิดค้นอย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนที่จะทำ ให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนจึงไม่ใช่เรื่องง่ายต้องผ่านกระบวนการที่หลากหลาย การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดรูปแบบกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของ คาร์ล เพียร์สัน, และจอห์น ดิวอี้ (Karl Pearson, & John Dewey) ที่กล่าวว่ากระบวนการทาง วิทยาศาสตร์เป็นวิธีการที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการ ตั้งสมมติฐาน รวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน แก้ปัญหาและหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งได้ สรุปไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ปัญหาหรือข้อสงสัย ขั้นที่ 2 สมมติฐาน ขั้นที่ 3 รวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 4 ทดสอบสมมติฐาน ขั้นที่ 5 การสรุปผล (Karl Pearson, & John Dewey, อ้างถึงใน สุวัฒน์ นิยมคำ, 2517, หน้า 31 - 33) และจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 5 ขั้น ผู้วิจัยจึงได้นำมา ประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนอ่านจับใจความโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์ 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาหรือข้อสงสัยต่างๆ เป็นสิ่งเร้าที่จะนำไปสู่การหาคำตอบโดยการอ่าน ขั้นที่ 2 ตั้งสมมติฐาน เป็นการเริ่มต้นอ่านเพื่อหาคำตอบ ข้อทำนายหรือคาดคะเน ข้อสงสัยที่เป็นปัญหา ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปทดสอบสมมติฐานหรือการคาดคะเนการอ่าน ขั้นที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน เป็นการนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้มาพิจารณาว่าตรงหรือใกล้เคียงกับ คำทำนายหรือคาดคะเนหรือไม่ ขั้นที่ 5 การสรุปผล เป็นการสรุปประเด็นที่สำคัญที่ได้จากการ อ่านว่ามีอะไรบ้างที่ถูกต้อง ส่วนการสอนโดยใช้แผนผังความคิดเป็นกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนนำเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้มาจัดระบบ จัดลำดับ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์แต่ละ มโนทัศน์ที่มีความเกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นแผนผังความคิดขึ้น โดยผู้วิจัยเลือกใช้ รูปแบบการสอนของจอยส์,และคนอื่นๆ(Joyce, et al.) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสอน 8 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นชี้แจงจุดมุ่งหมายของบทเรียน 2. ขั้นนำเสนอแผนผังความคิดที่เหมาะสมกับ เนื้อหา 3. ขั้นกระตุ้นความรู้เดิม สร้างความรู้ใหม่ 4. ขั้นเสนอเนื้อหาสาระการเรียนรู้ 5. ขั้น เชื่อมโยงเนื้อหาสาระกับแผนผังความคิด 6. ขั้นให้ความรู้เชิงกระบวนการ และวิธีใช้แผนผัง ความคิด 7. ขั้นอภิปรายผลการใช้แผนผังความคิดกับเนื้อหา 8. ขั้นซักถามความเข้าใจ (ทิศนา แคมมณี, 2552, หน้า 234)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของThorndike ที่เน้นสติปัญญา โดยกล่าวว่าผู้ที่มีระดับความสามารถในการเรียนดีจะสามารถรับรู้และอ่านจับใจความได้ในเวลา อันเร็ว (สุพน ทิมอ่ำ, 2543, หน้า 3) ดังนั้นระดับความสามารถในการเรียนจึงน่าจะมีอิทธิพล ต่อความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียน ผู้วิจัยจึงนำระดับความสามารถในการเรียน มาเป็นตัวแปรร่วมในการวิจัยครั้งนี้ด้วย ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความสามารถในการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้แผนผังความคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ความสามารถในการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์กับการสอนโดยใช้แผนผังความคิดแตกต่างกัน
4. เจตคติต่อการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์กับการสอนโดยใช้แผนผังความคิดแตกต่างกัน